

det Værdien af de enkelte Steder, disse tilbuddes Brugere, og disse skulde afgive deres Erklæring derom inden eet Aar derefter. Dernæst hedder det i § 12, at de Fæstesteder, med Hensyn til hvilke en saadan Erklæring ikke er bleven modtaget af Fæsterne, skulde ved Fæstetledighed afhændes ved offentlig Auktion. Nu veed jeg ikke, om det er Meningen, at man, efter at man først har søgt at sætte en saadan Kapsum paa de Paagjældende, for at bevæge dem til hurtig at skride til Salg, da nu bagefter vil drage dem ind under denne Lov. Det er mig uklart. Jeg veed det ikke; men i hvert Fald forekommer det mig ikke at være heldigt.

Efter den Maade, hvorpaa jeg opfatter dette Lovforslag og navnlig dets Forhold til Grundlovens Bestemmelser om Expropriation, har jeg ganske vist ikke nogen stor Opfordring til at udtale mig om den nærmere Anordning, der findes i det, navnlig angaaende Indretningen af Expropriationskommissionen. Denne er imidlertid, forekommer det mig, ordnet paa en Maade, som ikke er hensigtsmæssig, og som navnlig ikke afgiver den Betryggelse for de vedkommende Besiddere, som de maatte have Krav paa. Det gaar jo ud paa at følge den Vej, som er anvist af den hidtilværende Lovgivning, nemlig at søge at fremkalde Retfærdigheden eller Upartiskheden gennem den gjensidige Partiskhed og Uretfærdighed. Det er et Princip, jeg i og for sig ikke synes videre om, men som nu engang har vundet endel Indpas i Lovgivningen, og som jeg derfor ikke kan gjøre nogen Indvending imod; men den Maade, hvorpaa det her er blevet ordnet, forekommer mig at være meget uheldig. Jeg veed overhovedet ikke, hvad Folkethinget eller Landstinget skal i dette Forhold. Folkething og Landsting valgte ganske vist Medlemmer til de Kommissioner, som vurderede Fæstegodset under Staten til Overgang til Fæsterne, og det kunde nu have sin Rimelighed og fornuftige Sammenhæng, men hvad Folkething og Landsting skulde her i denne Lov, ser jeg ikke; her synes det mig ikke, at de have Noget at gjøre, og jeg tror ikke heller, at der for den paagjældende Besidder er i denne Sammensætning af Kommissionen nogen tilstrækkelig Betryggelse. Den ærede Forslagsstiller mente, at Folkethinget vilde nu nok være partisk for Fæsterne og Landstinget for Besidderne. Jeg veed ikke, om han brugte det Udtryk; men det var Meningen. Lad os imidlertid, for at forebygge enhver Misforstaaelse, sige, at Folkethinget nærmest vil se paa Fæsternes Interesse og Landstinget nærmest paa Besiddernes, og hvis det slaar til, og Besid-

derne og Fæsterne ville se hver paa sin Interesse, hvad man kan gaa ud fra som rimeligt, saa vil der være Balance; men saa kommer Bestemmelsen om det Medlem, der udnævnes af Staten, af Kongen, som det hedder, og det forekommer mig, ikke indeholder nogen tilstrækkelig Betryggelse for Besiddereren, at det nævnte Medlem udnævnes af Regjeringen, naar man betænker, at den hele Foranstaltning jo gaar ud paa at bringe alt Fæstegods over i Statens Besiddelse, hvorfra det er uvist, om det nogenlunde kommer ud igjen, idet det vil bero paa en fremtidig Lov, om hvilken man ikke veed, naar den udkommer. Jeg finder derfor, at dette ogsaa er en Indvending mod Lovforslaget; men det er jo ganske vist et underordnet Punkt; thi jeg kan ikke fragaa, at selv om Kommissionen blev indrettet paa en nok saa hensigtsmæssig Maade, vilde jeg dog ikke kunne slutte mig til et Lovforslag, der hvilede paa Principper som det foreliggende.

Den ærede Indbringer yttrede ved Indbringelsen, at dette Lovforslag, dersom det blev til Lov, aldrig vilde komme til at træde i nogen Virksomhed; det vilde virke alene ved sin Tilværelse, thi, sagde han, inden den Lov kommer til at træde i Virksomhed, inden den 1ste Januar 1891, vil det være ordnet Utsammen ad Frivillighedens Vej. Man vil itide have sørget for at bringe Fæstegodset over til Selvere. Jeg tror, man i den Henseende befinder sig i den fuldstændigste Bidsfarelse; jeg tror, at dette Lovforslag er saa langt fra at virke fremkaldende, fremkaldende paa Fæstegods's Overgang til Selveiendom paa Lehnis- og Fideikommisgodser, at det tværtimod vil virke i høi Grad hæmmende, ja maaste fuldstændig standsende herpaa. Thi selv om man ikke vil antage, at det hos de paagjældende Besiddere vil fremkalde Stemninger, som ville være ugunstige for den videre Fremme af denne Sag, selv om man ikke vil antage det, hvad der dog vistnok desværre kunde være nogen Grund til at antage, er det ialtsald vist, at til et Salg skal der to, een, der sælger, og een, der kober, og hvorledes tror man, at Kjøberne ville stille sig, naar en saadan Lov som denne kom ud. Tror man ikke, at de ville sige: Nei, saa ville vi hellere se Tiden an; vi vide jo, at vi engang skulde have det, lad os nu se, om Priserne ikke ville blive billigere, naar Staten først tager det fra en billigttænkende Besidder for en Sum, som en billigttænkende Besidder kunde faae ud deraf, og Staten derefter skal overlade til os efter det Princip, at den ganske vist ikke vil have Mere, end den har givet Besiddereren, men det Høieste, der skal naas, er, at Afhændelsen